

MANİSA YÖRESİNDE AKRABA EVLİLİKLERİ VE BUNUN AİLE HEKİMLİĞİ YÖNÜNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

CONSANGUINEOUS MARRIAGE IN MANISA (TURKEY) AND ITS EVALUATION FROM THE ASPECT OF FAMILY MEDICINE

Fatih Özcan¹

Özet

Bu çalışma, Manisa yöresinde kan yakını evliliklerinin oranını ve akrabalık derecesi ile akraba evliliğinin; canlı doğum, ölü doğum, çocuk ölümü, spontan abortus, ikiz doğum ve kalıtsal hastalıklar üzerindeki etkilerini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Çalışmamızdaki araştırma grubu 1665 aileden (karı-koca) oluşmaktadır. Ailelere anket yöntemi uygulanmış olup, yapılan değerlendirmenin sonucunda Manisa merkez ilçe ve yöresinde akraba evliliği oranı %11.35, ortalama *soyluluk kat sayısı*: 0.0053774 olarak bulunmuştur. Akraba evliliği yapan çiftlerin %67.7'sinin 1. yeğen, %32.3'ünün diğer yeğen evliliği yaptığı belirlenmiştir. Akraba evliliğinin, ailelerde, erken yaş (0-12 ay) çocuk ölümlerini ($p<0.0001$), spontan abortusu ($p<0.0001$), ölü doğumu ($p<0.0001$), çocuklarda ya da ailede görülen kalıtsal hastalıkları ($p<0.01$), olguların anne babaları arasındaki akraba evliliği oranını ($p<0.0001$) ve ailedeki (karı-koca dışında) başka akraba evliliklerinin oranını artırdığı ($p<0.0001$), buna karşılık ikiz doğumlar üzerine etkili olmadığını gözlemiştir ($p>0.05$).

Anahtar sözcükler: Akraba evliliği, kan yakını evlilik, aile hekimliği

Summary

This study was performed to show the rate and types of consanguineous marriages and its effects on live birth, still birth, child death, spontaneous abortion, twin birth, and hereditary diseases in the region of Manisa in Turkey. 1665 families were involved in this research. All families were given a questionnaire. The rate of consanguineous marriages in the region of Manisa was found to be 11.35% and the mean coefficient of inbreeding was 0.0053774. In our study, 67.7% of all consanguineous marriages were first cousin marriages and 32.3% were other cousins. It was observed that consanguineous marriage increased the number of early age child death ($p<0.0001$), spontaneous abortion ($P<0.0001$) still birth ($p<0.0001$) hereditary diseases in children or family ($p<0.01$), the consanguinity rate between the parents ($p<0.0001$) and the consanguinity rate of the other members of the family (except husband and wife), ($p<0.0001$); however, it had no effect on twin births ($p>0.05$).

Key words: Consanguineous marriage, consanguinity, family practice

Giriş

Toplumda, evlilik yapan eşlerin ortak bir ataları varsa (büyükanne-büyükbaba ya da daha uzak akraba), bu eşlerin yaptığı evliliğe “*akraba evliliği*” denir.¹⁻³ Akraba evliliği, kan yakını evlilik ya da kandaş evlilik; sıklığı değişmekle birlikte hemen her ülke ya da toplumda oldukça sık görülen bir evlenme türüdür. Akraba evliliği, resesif nitelikli mutant genleri taşıyan bireyleri yan yana getirme özelliği nedeniyle risklidir. Çünkü, akraba bireyler arasında, ortak genlerin bulunma olasılığı, toplumdaki orana göre daha yüksek olmaktadır. Eğer ailede, istenmeyen niteliklerin ya da hastalıkların oluşmasına neden olan bir gen varsa ve karı-koca da ya-

kın akraba ise, bunların heterozigot olma şansları genel topluma göre oldukça yüksektir. Yine, akraba evliliklerinin, X'e bağlı kalıtsal hastalıklar ile multifaktöriyel nitelikli hastalıkların toplumdaki sıklığını artırıcı yönde etki gösterdiği bilinmektedir.

Türkiye’de akraba evliliği denince yeğen evlilikleri anlaşılır. Amca, dayı ya da hala, teyze ile bunların kardeş çocukları arasındaki akrabalığa *yarım yeğen*, ayrı ayrı, yani yabancı kimselerle evlilik yapmış kardeş çocukları arasındaki akrabalığa *birinci yeğen*, birisiyle bunun birinci yeğen çocukları arasındaki akrabalığa *birbuçuk yeğen*, yabancı kimselerle evlilik yapmış birinci yeğen çocukları arasındaki akrabalığa *ikinci yeğen* evliliği denilmektedir.¹⁻⁷

¹⁾ Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Aile Hekimliği Uzmanı, Yard. Doç. Dr.

Akraba evliliğine ilişkin kimi hesaplamalarda yer alan bireysel soyluluk katsayısı “F” simgesi ile gösterilirken, ortalama soyluluk katsayısı ise “a” simgesi ile gösterilmektedir. Ortalama soyluluk katsayısı (a): “Gözlenen tüm evliliklerin toplam sayısına bağlı, bireysel soyluluk katsayısına göre araştırma toplumundaki tüm akraba evliliklerinin ağırlıklı ortalaması” olarak tanımlanır.²

Aile hekimi bilindiği gibi, kişinin ilk başvurduğu hekim olup birinci basamakta, yalnızca tedavi edici değil aynı zamanda koruyucu sağlık hizmetinden de sorumludur. Akraba evlilikleri de aile hekimliğinin doğal ilgi alanı içindedir. Evlenmeye karar vermiş çiftlere veya ailelere, sağlıklı birey ve kuşaklar oluşturmak açısından genetik danışmanlık hizmeti verilmesi, aile hekiminin koruyucu hekimlik görevleri arasında yer almaktadır. Aile hekimi, kişileri, akraba evliliği yapılması durumunda, çekirdek aile ya da Kinredi (**Kinred:** Anne, baba çocuklar ile tüm akrabaları içine alan geniş anlamdaki aileye verilen addır) ortaya çıkabilecek kalıtsal hastalıkların bir sonraki kuşağa geçişi hakkında bilgilendirerek, onlara sağlıklı karar vermede yardımcı olmak durumundadır. Böylece, kan yakını evliliğinin yolaçtığı ileride oluşabilecek bazı hastalıkların önlenmesi mümkün olacaktır. Aile hekimi, bu hastalıkların önlenmesinde, Genetik, Kadın Hastalıkları ve Doğum ve Çocuk Sağlığı Hastalıkları uzmanlarıyla işbirliği yapar.

Bu çalışma, Manisa il merkezi ve çevresindeki kan yakını evliliklerinin oranını ve akrabalık derecesi ile akraba evliliğinin canlı doğum, ölü doğum, çocuk ölümü, spontan abortus, ikiz doğum ve kalıtsal hastalıklar üzerine olan etkilerinin ortaya konulması ve bunun aile hekimliği yönünden değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır. Bu çalışmada, Manisa’daki akraba evliliği oranını belirleyerek hem Türkiye genelinde akraba evliliği ile ilgili yapılan çalışmalara katkıda bulunulması amaçlanmıştır hem de konunun aile hekimliği açısından ele alınması gerektiğine dikkat çekilmiştir.

Gereç ve Yöntem

Bu çalışma, Manisa il merkezi ile merkeze bağlı 23 köyü kapsamaktadır. Çalışmadaki araştırma grubu popülasyonu, Manisa ili Sağlık Müdürlüğü’ne bağlı merkez ve çevre sağlık ocaklarına çeşitli nedenlerle başvuran, SSK Manisa Hastanesi Poliklinikleri ve Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbi Genetik laboratuvarına gelen toplam 1665 aileden oluşmuştur. Ailelere anket uygulanmış, bu yöntemle elde edilen bilgiler değerlendirmeye alınmıştır. Anketler, ilgili kurumlarda çalışan hekimler tarafından uygulanmıştır. Elde edilen verilerin değerlendirilmesinde Ki-Kare ve Tek Yönlü Varyans Analizi kullanılmış ve ortalama soyluluk katsayısının hesaplanmasında aşağıdaki formülden yararlanılmıştır.

$$a = 1/N \times \sum (F \times n)$$

a: Ortalama soyluluk katsayısı

N: Gözlenen toplam evlilik sayısı

F: Bireysel soyluluk katsayısı

n: Herhangi bir derecedeki akraba evliliklerinin sayısını göstermektedir.²

Bulgular

Akraba evliliğinin Manisa il merkezindeki sıklığı ile aile hekimliği yönünden değerlendirilmesini içeren bu çalışmada toplam 1665 aile incelenmiştir. İncelenen bu ailelerden elde edilen verilerin değerlendirilmesi sonucunda Manisa merkez ilçe ve yöresinde akraba evliliği oranı %11.35 olarak bulunmuştur (Tablo 1). Ortalama soyluluk katsayısı ise 0.0053774 olarak hesaplanmıştır. Akraba evliliği yapan çiftlerin %67.7’sinin birinci yeğen, %32.3’ünün diğer yeğen evliliği yaptığı görülmüştür.

Tablo 1

Akraba evlilikleri oranı

Gruplar	Sayı	%*
Akraba evliliği olan	189	11.35
Akraba evliliği olmayan	1479	88.65
Toplam	1665	100.0

* Tablolardaki tüm yüzdeler sütun yüzdesidir.

Araştırma grubundaki bireylerin evlenme yaşları ile ilgili bulgular Tablo 2’de verilmiştir; Tabloda da görüldüğü gibi akraba evliliği yapan erkeklerde ve kadınlarda evlenme yaşı, akraba evliliği yapmayanlara göre daha düşüktür ve gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır (F: 134.13, p<0.0001).

Tablo 2

Araştırma grubundaki bireylerin ortalama evlenme yaşları

Gruplar	Erkek	Kadın
Akraba evliliği yapan*	21.99±0.43	18.04±0.32
Akraba evliliği yapmayan*	24.50±0.16	20.80±0.15

* Akraba evliliği yapan kadınlarda, en düşük evlenme yaşı 10, erkeklerde ise 13, akraba evliliği yapmayan kadınlarda ve erkeklerde en düşük evlenme yaşı 11 olarak bulunmuştur. F: 134.13 p<0.0001 (Tüm tablo için tek yönlü varyans analizi - ANOVA- uygulandı).

Yapılan çalışmada, toplam canlı doğum sayısına göre ölen çocukların oranı incelendiğinde, akraba olanlarda ölen çocuk oranının %10.6, akraba olmayanlarda ise %1.2 düzeyinde bulunduğu gözlenmiştir. Bu oranlar açısından gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur (p<0.0001, Tablo 3). Araştırmamızda, toplam canlı doğumlara göre ikiz doğumların oranı da incelenmiştir. Yapılan bu değerlendirmenin sonucunda, akraba evliliği yapan bireylerde ikiz doğumların oranı

Tablo 3*Toplam canlı doğum sayısına göre ölen çocukların oranı*

Akrabalık Durumu	Canlı Çocuk		Ölen Çocuk		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Akraba olan	557	89.4	66	10.6	623	100.0
Akraba olmayan	16575	98.8	202	1.2	16777	100.0
Toplam	15132	98.5	268	1.5	17400	100.0

 $\chi^2= 343.08, p<0.0001$

%0.16 iken, akraba olmayanlarda bu oran %0.08 olarak bulunmuş ve bu iki oran arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunamamıştır ($p>0.05$).

Çalışmamızda, toplam canlı ve ölü doğumlara göre spontan abortus oranının incelemesinde, akraba evliliklerinde, spontan abortus oranı %9.3 iken, akraba olmayan çiftlerde aynı oran %1.7 olarak bulunmuştur. İki grup arasındaki fark anlamlıdır ($p<0.0001$, Tablo 4). Tablo 5'e bakıldığında toplam canlı doğumlara göre ölü doğumların oranının, akraba evliliği yapanlarda %3.3, akraba olmayan grupta ise %0.3 dolayında olduğu görülmektedir. Buna göre, akraba evliliği, ölü doğum oranını arttırırken, toplam canlı doğum oranını düşürmektedir ($p<0.0001$).

Tablo 4*Toplam canlı ve ölü doğumlara göre spontan abortus oranı*

Akrabalık Durumu	Abortus		Toplam canlı ve ölü doğumlar		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Akraba olan	93	9.3	644	90.7	710	100.0
Akraba olmayan	289	1.7	16532	98.3	17121	100.0
Toplam	355	2.0	174476	98.0	17831	100.0

 $\chi^2= 198.33, p<0.0001$ **Tablo 5***Toplam canlı doğumlara göre ölü doğumların oranı*

Akrabalık Durumu	Ölü doğum		Toplam canlı doğum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Akraba olan	21	3.3	623	96.7	644	100.0
Akraba olmayan	48	0.3	16777	99.7	16825	100.0
Toplam	69	0.4	17400	99.6	17469	100.0

 $\chi^2= 198.33, p<0.0001$

Toplam 1665 aileyi içeren bu çalışmada, kalıtsal hastalıkların akraba evliliği yapan bireylerin, çocuklarında ya da ailelerinde kalıtsal hastalık görülme oranı yüksek ve farkı istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0.1$, Tablo 6). Tablo 7'ye baktığımızda akraba evliliği yapan kişilerin anne babaları arasındaki akraba evliliği oranının diğer gruba göre daha yüksek olduğunu görmekteyiz. Her iki oran arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($p<0.0001$). Bu oran anne baba arasında yapılan akraba evliliklerinin, bu ailelerin çocuklarını akraba evliliği yönlendirici etkisi olduğu izlenimini vermektedir.

Yapılan bu incelemenin sonunda, akraba evliliği yapan bireylerin yakınlarında "başka akraba evliliği yapanların oranı" %53.4 dolayında iken, akraba olmayan bireylerin yakınları arasında aynı oranın %14.6 olduğu saptanmıştır. Bu bulgulara göre, kinrede yer alan akraba evlilikleri, yeni yapılacak akraba evliliklerini arttırıcı bir faktördür ($p<0.0001$).

Tablo 6*Çocuklarda ya da ailede görülen kalıtsal hastalıkların dağılımı*

Gruplar	Kalıtsal hastalık görülen		Kalıtsal hastalık görülmeyen		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Akraba olan	21	3.3	179	94.7	189	100.0
Akraba olmayan	48	0.3	1452	98.4	1476	100.0
Toplam	69	0.4	1631	98.0	1665	100.0

 $\chi^2= 9.493, p<0.01$ **Tablo 7***Araştırma popülasyonundaki olguların anne babaları arasındaki akrabalık oranı*

Gruplar	Eşler	Anne-Baba arasında akraba evliliği olan		Anne-Baba arasında akraba evliliği olmayan		Toplam	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Akraba evliliği yapmış olanlar	E	53	28.0	136	72.0	189	100.0
Akraba evliliği yapmamış olanlar	K	44	23.3	145	76.7	189	100.0
Akraba evliliği yapmamış olanlar	E	86	5.8	1390	94.2	1476	100.0
Akraba evliliği yapmamış olanlar	K	81	5.5	1395	94.5	1476	100.0
Toplam		264	7.9	3066	92.1	3330	100.0

 $\chi^2= 186.76, p<0.0001$ (Tüm tablo için) $\chi^2= 112.15, p<0.0001$ (Akraba evliliği yapmış olan kadınlarla, akraba evliliği yapmamış olan kadınlar karşılaştırıldığında) $\chi^2= 68.504, p<0.001$ (Akraba evliliği yapmış olan erkeklerle, akraba evliliği yapmamış olan erkekler karşılaştırıldığında)

Tartışma

Manisa il merkezi ve çevresinde akraba evliliklerinin sıklığı ile bunun aile hekimliği yönünden değerlendirilmesini içeren bu çalışmada akraba evliliği oranı %11.35 olarak bulunmuştur (Tablo 1). Diğer araştırmacılar tarafından yapılan aynı yöndeki çalışmalarda, bu oran, Başaran'ın, 1969-1983 yılları arasında Ankara, Diyarbakır ve Eskişehir illerinde gerçekleştirdiği toplam 26420 aileyi kapsayan çalışmalarında sırasıyla; %28.04, %35.02, %16.32 bulunmuş⁸ yine Başaran ve ark.'nın 1970-1987 yıllarını kapsayan benzer bir araştırmasında, ortalama akraba evliliği oranı %21.21 olarak bildirilmiştir.⁹ Ökten ve Elbistan'ın 1990'da Samsun'da yaptıkları aynı yöndeki çalışmada %26.96¹⁰, Kalyoncu'nun 1980'de İstanbul ve Rize'nin birer köyünde 100'er aileyi içeren araştırma-

sında aynı oran %47 dir.³ Diğer taraftan, Tunçbilek ve Koç'un yaptığı bir başka çalışmada ise bu oranın Batı Anadolu'da %12.8 olduğu bildirilmiştir.¹¹ Şaylı ve ark.'nın Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinde yaptığı 1986 ve 1989 yıllarını kapsayan bir diğer çalışmada bu oran %6.59 bulunmuştur.¹² Kaplanoğlu ve Paydak'ın 1989'da Konya'da yaptığı aynı yöndeki çalışmada, akraba evliliği oranı, %23.3 olarak belirtilmiştir.¹³ Tümerdem ve ark.'nın 1989'da, İstanbul'da, gecekondu yerleşimli 4240 aile arasında yaptığı araştırmada ise, akraba evliliği oranı, %15.45 bulunmuştur.¹⁴

Yapılan tüm bu çalışmalardan elde edilen bulgulara göre, akraba evliliği oranı, bölgeler arasında farklılık göstermektedir. Ülkemizde doğudan batıya doğru gelindiğinde akraba evliliği oranının düştüğünü görmekteyiz. Bizim bulgularımızda, akraba evliliği oranının, Tunçbilek ve Koç'un 1988 verilerine göre Batı Anadolu'ya ilişkin buldukları orandan daha düşük olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre akraba evliliği oranının giderek azaldığı anlaşılmaktadır. Bununla beraber, yukarıda verilen bulgulara göre ülkemizde akraba evliliği olgusu apaçık bir gerçektir. Bu evlilik türünün, otozomal resesif nitelikli hastalıklar başta olmak üzere, X'e bağlı hastalıklar ile, multifaktöryel kalıtmalı hastalıkların toplumdaki insidansını artırıcı yönde rolü olduğu bilinmektedir. Bu bulgular, bize aile hekimi olarak, akraba evliliklerinin yakın takibe alınması gerektiğini göstermektedir. Burada aile hekimine düşen görev, bireylere sağlıklı çocuk sahibi olabilmeleri için, gerekli tıbbi bilgi ve yardımın verilmesidir.

Öte yandan, diğer ülkelerde yapılan çalışmalar incelendiğinde; Ürdün'de yapılan bir araştırmada, akraba evliliği oranı %63.77,¹⁵ yine Pakistan'da gerçekleştirilen bir diğer çalışmada bu oran %46 bulunmuştur.¹⁶ Batı Avrupada ve ABD'de akraba evliliği oranlarının (izole toplumlar hariç tutulmak kaydıyla), %1'lerin altında olduğu bilinmektedir.⁸

Ülkemizde yapılan çalışmalarda bildirilen en düşük oran (Şaylı ve ark.'nın Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinde yaptığı çalışma hariç tutulursa) bizim çalışmamızda elde edilen orandır. Biz bu sonucu, Manisa'nın sosyo-kültürel düzey açısından göreceli olarak Türkiye'nin en iyi bölgelerinden birisi olmasına bağlıyoruz.

Çalışmamızda, akraba evliliklerinin, %67.7'sinin birinci yeğen evliliği, %32.3'ünün ise diğer yeğen evliliği olduğunu görüyoruz. Diğer araştırmacılar tarafından yapılan çalışmalarda bu oranlar; Başaran'ın 1969-1983 yılları arasında gerçekleştirdiği çalışmada, birinci yeğen evliliği %37.8, diğer yeğen evlilikleri oranı ise %62.2 olarak bulunmuştur.⁸ Yine Tümerdem ve ark.'nın yapmış olduğu çalışmada, birinci yeğen akraba evliliği oranı, %78.93, diğer yeğen akraba evliliği oranı ise %21.07

olarak bildirilmiştir.¹⁴ Kalyoncu'nun çalışmasında ise birinci yeğen evliliği oranı %45.42, diğer yeğen evliliği oranı ise %54.58 olarak belirtilmiştir.³

Öte yandan yurt dışında yapılan çalışmalarda, Ürdün'de birinci yeğen evliliği oranı %58.5, diğer yeğen evliliği oranı %41.5,¹⁵ Pakistan'da yapılan bir çalışmada ise birinci yeğen evlilik oranı %33 olarak bulunmuştur.¹⁶ Yukarıda verilen bu bulgulara göre, çalışmamızda elde edilen oranlar, Tümerdem ve ark.'nın elde ettiği oranlara paralellik gösterirken diğer çalışmalardan farklılık göstermektedir.

Çalışmamızda, toplam canlı doğum sayısına göre ölen çocukların oranı incelendiğinde, akraba evliliği yapan ailelerde, ölen çocuk oranı, akraba olmayan ailelere göre daha yüksek bulunmuştur. Başaran'ın çalışmasında toplam canlı doğumlara göre toplam ölen çocuk oranı, akraba evliliği yapanlarda, %25.12, akraba evliliği yapmayanlarda ise % 25.43 olarak bulunmuştur.⁸ Kalyoncu'nun araştırmada ise, aynı oran akraba evliliği yapan grupta %46, akraba olmayanlarda ise %12 olarak bildirilmiştir.³ Bu verilere göre, akraba evliliği, ölen çocuk oranını artırmaktadır.

Toplam canlı doğumlara göre ikiz doğumların oranı incelendiğinde, akraba evliliği, ikiz doğum oranını etkiler yönde bulunmamıştır (p>0.05).

Araştırmamızdaki toplam canlı ve ölü doğumlara göre spontan abortus oranına baktığımızda, akraba olan grupta spontan abortus oranı %9.3 iken akraba olmayan grupta ise, aynı oranı, %1.7 olarak görmekteyiz (Tablo 4). Başaran'ın çalışmasında aynı oran, akraba evliliği yapanlarda %7.35, akraba evliliği yapmayanlarda ise %3.31 olarak bildirilmiştir.⁸ Başaran'ın bulgularında da görüldüğü gibi, bizim bulgularımızda, akraba evliliği yapan ailelerde spontan abortus oranı yüksek bulunmuştur.

Çalışmamızdaki toplam canlı doğumlara göre ölü doğum oranı incelendiğinde, ölü doğum oranı, akraba evliliği yapanlarda %3.3 ve akraba olmayan grupta %0.3 dolayında bulunmuştur. Sonuç olarak, gruplar arasında önemli düzeyde istatistiksel fark gözlenmiştir (p<0.00001, Tablo 5). Bizim çalışmamızda, akraba evliliğinin, ölü doğum oranını artırırken toplam canlı doğum oranını düşürdüğü gözlenmiştir. Başaran'ın çalışmasında ise bu oran, akraba evliliği yapanlarda %1.9, akraba evliliği yapmayanlarda ise %0.97 olarak bildirilmiştir.⁸

Çocuklarda ya da ailede görülen kalıtsal hastalıkların dağılımına bakıldığında, bizim araştırmamızda, akraba evliliği yapan grupta, çocuklarda ya da ailede kalıtsal hastalık görülme oranı %5.3, akraba evliliği yapmayan grupta ise %1.6 olarak bulunmuştur. İki grup arasında istatistiksel düzeyde önemli bir fark gözlenmiştir (p<0.01, Tablo 6). Bu sonuca göre, akraba evliliğinin, ailede ya da çocuklarda kalıtsal hastalık görülme insidansını arttırdığı görülmektedir.

Çalışmamızda, ailedeki (karı-koca dışında) başka akraba evliliği yapanların oranına bakıldığında ise, bu oran, akraba evliliği olan grupta, akraba evliliği olmayan gruba göre istatistiksel olarak daha yüksek bulunmuştur ($p<0.0001$). Bu bulgulara göre, kinredde yer alan akraba evlilikleri, yeni yapılacak akraba evliliklerini artırıcı yönde bir faktör olarak gözlenmiştir.

Araştırma popülasyonundaki olguların anne babaları arasındaki akrabalık oranı incelendiğinde, anne-baba arasında akraba evliliği olanların, akraba evliliği yapmış grupta, akraba evliliği yapmamış gruba göre oransal olarak çok daha fazla olduğu görülmektedir ve gruplar arasında istatistiksel olarak önemli düzeyde fark bulunmuştur. ($p<0.0001$, Tablo 7). Yine bu sonuçlara göre, anne-baba arasındaki akraba evliliği, o ailenin çocuklarının ileride yapacağı akraba evliliği insidansını artırıcı nitelikte görülmektedir.

Sonuç olarak, akraba evliliğinin, hem bizim çalışmamızda hem de diğer çalışmalarda, otozomal resesif nitelikli hastalıkların toplumdaki oranını arttırdığı tüm açıklığıyla ortadadır. Akraba evliliğinin, yukarıda belirtildiği gibi, ölen çocuk sayısını, spontan abortusu, ölü doğum insidansını, ailede görülen kalıtsal hastalık oranını arttırması nedeniyle, aile hekimleri, başvuran evlenecek ya da evli akraba bireylerin sağlıklı çocuklara sahip olmaları için, öncelikle detaylı bir anamnez almalıdır. Yeterli bilgiye ulaşıldıktan sonra aileler yönlendirilmelidir. Özellikle, neonatolog, kadın-doğum ve genetik uzmanlarının da bulunacağı konseyler aracılığıyla sağlıklı doğumların yapılması için her türlü klinik ve labaratuvar danışmanlık hizmeti verilmelidir. Sağlıklı bireylerin doğmasına ve bu yolla da sağlıklı bir toplum oluşturulmasına katkıda bulunmak, aile hekimlerinin görevleri arasındadır. ¹⁴

Geliş tarihi: 01. 05. 1997

Kabul tarihi: 12. 09. 1997

İletişim adresi:

Yard. Doç. Dr. Fatih Özcan
Merkez Efendi Mah.
Gazi Sokak 9/11
45010 MANİSA
Tel: (0236) 238 53 37

Kaynaklar

1. **Başaran N.** Tıbbi Genetik. 2. Baskı. Eskişehir, Anadolu Üniversitesi, 1984; 164.
2. **Şaylı BS.** Medikal Genetik. 2. Temel Medikal Genetik. Ankara, Ankara Üniv. Tıp Fak. Yayınları, 1979; 438-53.
3. **Kalyoncu C.** Akraba evlilikleri ve doğuştan kusurlar. *Trakya Tıp Fak Der* 1980; 2(2): 152-65.
4. **Stine GJ.** The New Human Genetics. Dubuque, Iowa, Wmc. Brown Publishers, 1989; 420-2.
5. **Thompson MW, Mc Innes RR, Willard HF.** Genetics in Medicine. Philadelphia, W.B. Saunders Company, 1991; 152-54.
6. **Emergy AEH, Mueller RF.** Elements of Medical Genetics. 8. baskı. Edinburgh, Churchill Livingstone, 1992; 179-80.
7. **Conner JM, Ferguson-Smith MA.** Essential Medical Genetics. 2. baskı. Oxford, Blackwell Scientific Publications, 1988; 122.
8. **Başaran N.** Anadolu'nun genetik yapısı üzerine çalışmalar: V. Türkiye'de akraba evlilikleri. *Anadolu Tıp Dergisi* 1983; 5: 189-206.
9. **Başaran N, Şaylı BS, Başaran A ve ark.** Consanguineous marriages in the Turkish population. *Clinical Genetics* 1988; 34: 339-41.
10. **Ökten G, Elbistan M.** Samsun yöresi kırsal alan akraba evliliklerinin sıklığı ve toplum sağlığına etkileri üzerine bir ön çalışma. "Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıbbi Genetik Sempozyumu" Bildiri Özetleri Kitapçığı, 18-20 Haziran 1990; 19.
11. **Tunçbilek E, Koç I.** Consanguineous marriage in Turkey and its impact on fertility and mortality. *Ann Hum Genet* 1994 Oct; 58(pt4): 321-9.
12. **Şaylı BS, Köksal Y, Korkmaz A, Bilgin S.** Anadolu'nun Genetik Yapısı üzerine araştırmalar: XXIII 7. Genel Toplumdan Bir Kesimde Kan Yakını Evlilikler. Birinci Ulusal Prenatal Teşhis ve Anadolu'nun Genetik Yapısı Sempozyumu Tebliğ Özetleri Kitabı. 5-7 Eylül 1989. Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Tıp Fakültesi Yayınları; 240.
13. **Kaplanoğlu N, Paydak F.** Konya'da Akraba Evliliklerinin Sıklığı ve Tıbbi Sonuçları. Birinci Ulusal Prenatal Teşhis ve Anadolu'nun Genetik Yapısı Sempozyumu Tebliğ Özetleri Kitabı. 5-7 Eylül 1989. Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Tıp Fakültesi Yayınları, 258.
14. **Tümerdem Y, Ayhan B, Akın E.** Ülkemizde Kan Akrabalığı Evliliğinin Kuşaksal Farklılığı. Birinci Ulusal Prenatal Teşhis ve Anadolu'nun Genetik Yapısı Sempozyumu Tebliğ Özetleri Kitabı. 5-7 Eylül 1989. Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Tıp Fakültesi Yayınları; 260.
15. **Al-Salem M, Rawashdeh N.** Consanguinity in north Jordan: prevalence and pattern. *J Biosoc Sci* 1993; 25(4): 553-6.
16. **Yaqoob M, Gustavson KH, Jail F, Karlberg J, Iselius L.** Early child health in Lahore, Pakistan: II. Inbreeding. *Acta Paediatr* 1993; 82 Suppl 390: 17-26.